

THƯ VIỆN HUYỆN LÝ NHÂN
MÔ HÌNH TIÊN TIẾN THƯ VIỆN CẤP HUYỆN
TỈNH HÀ NAM

(Trích báo cáo của UBND huyện Lý Nhân, Hà Nam)

Tháng 1 năm 1961 thư viện huyện Lý Nhân được thành lập. Ngày đầu với vốn sách 1.200 bản, 12 loại báo và tạp chí, tuy gặp nhiều khó khăn, nhưng thư viện thường xuyên duy trì được kế hoạch hoạt động của mình. Vừa chú trọng phục vụ nhân dân tại chỗ, vừa chú trọng xây dựng mạng lưới thư viện, tủ sách cơ sở. Tổ chức hoạt động để phát huy hết khả năng nguồn lực của mình phục vụ sản xuất và chiến đấu.

Thư viện đã mở cửa phục vụ 3 ngày trong tuần, số lượng độc giả đến thư viện khá đông với đủ các thành phần lứa tuổi, cán bộ thư viện trực tiếp là tuyên truyền viên giới thiệu sách cho độc giả, vào thứ 7 hàng tuần thủ thư trực tiếp đem sách vào cơ quan phục vụ cán bộ chủ chốt của Huyện ủy, UBND huyện không có điều kiện ra thư viện mượn sách. Bằng cách hoạt động thiết thực của mình, thư viện đã tạo được sự ủng hộ của cán bộ và nhân dân trong huyện.

Cơ sở vật chất của thư viện ngày càng được củng cố và phát triển.

- Năm 1961 có 1.200 bản sách và 12 loại báo tạp chí.
- Năm 1965 có 3.500 bản sách
- Năm 1975 có 6.500 bản sách và 20 loại báo, tạp chí.

Năm 1965 Đế quốc Mỹ leo thang bắn phá miền Bắc ác

liệt, thư viện di sơ tán ở 3 xã Nguyễn Lý, Đức Lý và Nhân Chính là 3 miền Bắc, Trung, Nam của huyện. Cán bộ thư viện vừa phục vụ tại chỗ, vừa đi các xã để xây dựng phong trào.

- Năm 1975, thư viện trở lại thị trấn nơi trung tâm của huyện, cơ sở vật chất rộng rãi thoáng mát trên 6.500 bản sách và 20 loại báo, tạp chí đã được luân chuyển phục vụ gần 400 độc giả đưa số độc giả mượn sách báo bình quân trong năm lên tới gần 6000 lượt. 12.500 bản sách được luân chuyển.

Năm 1993 thư viện được đầu tư trên 120 triệu đồng để tu sửa 150 m² nhà, làm kho sạch, phòng đọc và phòng mượn, mua sắm thêm trang thiết bị cho thư viện hoạt động 12.000 bản sách và 30 loại báo, tạp chí đã phục vụ kịp thời yêu cầu độc giả tới đọc.

Năm 2000 thư viện đã có trên 15.000 bản sách và 35 loại báo, tạp chí, đồng thời với sự phát triển vốn tài liệu, số độc giả, số lượt độc giả và lượt sách báo luân chuyển đã phục vụ 650 độc giả với trên 20.000 lượt sách báo.

Đi đôi với sự phát triển, thư viện huyện còn xây dựng được mạng lưới thư viện, tủ sách cơ sở. Trong những năm đầu mới thành lập, vốn sách báo chưa nhiều, cán bộ thư viện huyện cùng cộng tác viên với cán bộ phòng văn hóa được phân công phụ trách một số xã chịu trách nhiệm xây dựng, tổ chức các hoạt động văn hóa trong đó có phong trào đọc làm theo sách báo những hoạt động thiết thực phong trào đọc phát triển mạnh và giữ được nền nếp cho đến hôm nay.

Trong thời kỳ bao cấp Lý Nhân đã chọn một biện pháp

riêng để xây dựng thư viện xã, một cách có trọng tâm, trọng điểm, chủ yếu ở các xã trung tâm cụm kinh tế văn hoá xã có đủ 3 điều kiện để tồn tại là

- Một là : Trụ sở cùng với các thiết chế

- Hai là : Vốn sách báo cùng với kinh phí để bổ sung thường xuyên

- Ba là : Cán bộ thư viện tổ chức phục vụ.

Cho đến nay, thư viện xã ở huyện Lý Nhân hoạt động đều có trụ sở riêng thoáng mát thuận tiện cho độc giả đến mượn và đọc. Được trang bị đầy đủ bàn ghế giá tủ và ổn sách từ 4.000 bản đến 6.000 bản, 10 đến 15 loại báo, tạp chí và kinh phí mua sách, báo bổ sung hàng năm từ 3 đến 5 triệu đồng. Cán bộ thư viện được Ủy ban nhân dân xã chọn cử ra là chuyên trách được bồi dưỡng nghiệp vụ thư viện và trả phụ cấp hàng năm số tiền tương đương 4 đến 5 tạ thóc.

- Đi đôi với xây dựng và phát triển mạng lưới thư viện tủ sách cơ sở, thư viện còn tổ chức tốt các hoạt động của mình để trao đổi và phát triển phong trào đọc, thư viện thường xuyên tổ chức các cuộc thi, đọc sách báo, viết bài trả lời câu hỏi, tuyên truyền giới thiệu sách phục vụ nhân dân vào các đợt sinh hoạt chính trị, ngày lễ lớn trọng đại của dân tộc nhằm góp phần tích cực vào việc tuyên truyền đường lối chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, giáo dục tinh thần yêu nước lòng tự hào dân tộc, phát huy truyền thống anh dũng kiên cường trong dựng nước và giữ nước vào cuộc sống hiện tại cho mọi tầng lớp nhân dân trong huyện. Liên tục các năm từ 1970, 1974, 1978, 1981 thư viện đã tổ chức thành công các cuộc thi viết bài trả lời câu hỏi với chủ đề Thiếu nhi với Bác Hồ, tìm hiểu Nghị quyết Đại hội Đảng,

tìm hiểu Hiến pháp Nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã thu hút trên 53.000 người đọc sách báo viết bài dự thi. Có những cuộc thi gần 70% cán bộ trong huyện tham gia, riêng cuộc thi tìm hiểu nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ 4 đồng chí Phó bí thư Huyện ủy làm bài dự thi đã đạt giải nhì cuộc thi của tỉnh.

Hội thi giới thiệu sách được tổ chức đều đặn hàng năm với mục đích làm cho người dự thi tự chọn đọc một cuốn sách, bài báo, giới thiệu cho các bạn đọc trong và ngoài thư viện những cuốn sách hay những tác phẩm có giá trị về tư tưởng, về kiến thức khoa học kỹ thuật, những tác phẩm văn học giàu tính nhân văn. Hội thi theo thông lệ hàng năm được tổ chức từ cơ sở, sau đó chọn về dự hội thi miền, từ miền chọn diễn giả về hội thi của huyện. Tất cả các diễn giả về dự hội thi miền dù không được chọn thi, đều được về dự hội thi huyện để giao lưu học hỏi, biến hội thi thành ngày hội đông vui bổ ích của những người yêu thích sách. Cách làm này của thư viện là nguồn động viên cổ vũ kịp thời đối với những cộng tác viên, tuyên truyền viên, những người trực tiếp tuyên truyền phổ biến rộng rãi sách báo và tài liệu trong mạng lưới thư viện. Cách làm của thư viện là thu hút được cộng tác viên, tuyên truyền viên, năm sau người tham gia nhiều hơn năm trước.

- Cách làm của thư viện đã kết hợp lôi kéo ngành giáo dục tổ chức tốt hội thi "Giáo viên thư viện giỏi). Qua hội thi của huyện đã chọn được ba cô giáo làm công tác thư viện trong nhà trường tiêu biểu cho 3 cấp học về dự thi toàn quốc đạt giải xuất sắc, một cô được đi tham quan hệ thống thư viện Thái Lan.

- Hoạt động của thư viện, tủ sách nhà trường đã có tác dụng rất lớn trong việc nâng cao trình độ kiến thức cho giáo viên, đặc biệt là đối với các cháu học sinh. Việc xây dựng phong trào đọc và tổ chức hội thi giới thiệu và kể chuyện sách báo trong dịp hè là sân chơi bổ ích đầy lý thú. Sách báo góp phần giáo dục các cháu biết sống trung thực, biết cách giao tiếp, ứng xử và giúp cho các cháu biết tránh xa những tệ nạn xã hội.

Những nơi có thư viện, tủ sách hoạt động tốt là có phong trào đọc phát triển rộng rãi góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập đối với nhà trường. Tiêu biểu là:

+ Trường THCS Bắc Lý đơn vị 2 lần được Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng - lá cờ đầu của ngành giáo dục Việt Nam .

+ Trường THCS Nhân Hậu đơn vị tiên tiến xuất sắc toàn diện của tỉnh liên tục trong nhiều năm qua. Tỷ lệ được thưởng huân chương Lao động hạng ba, tỷ lệ học sinh giỏi có năm lên tới 9 giải tỉnh.

+ Trường THCS Nam Cao nhiều năm đạt đơn vị tiên tiến xuất sắc được Chính phủ tặng bằng khen. Tỷ lệ học sinh giỏi tỉnh năm cao nhất 90 em đạt giải. Nam Cao là đơn vị có phong trào đọc sách thiếu nhi khá sôi nổi và cũng là đơn vị có nhiều cháu tham gia đạt giải cao trong các mùa hội thi tuyên truyền giới thiệu sách của huyện, của tỉnh và trong toàn quốc.

Việc tổ chức mạng lưới thư viện - tủ sách và phong trào đọc trong nhà trường trong những năm qua đã góp phần đưa ngành giáo dục của huyện nhà năm 1999 - 2000, 2000 - 2001 là đơn vị dẫn đầu của Tỉnh Hà Nam.

- Ngoài việc tổ chức các cuộc thi hàng năm thư viện còn tổ chức 1 đến 2 kỳ mới diễn giả Trung ương và các nhà thơ, nhà văn, các nhà nghiên cứu khoa học về nói chuyện cho cán bộ trong huyện và các độc giả thư viện nhằm cung cấp thêm thông tin và kiến thức để phục vụ cho học tập và công tác hiện nay.

Trong hoạt động của Thư viện, việc tổ chức luân chuyển sách là việc làm đầy sáng tạo. Hàng năm thư viện đã thường xuyên tổ chức luân chuyển sách báo từ thư viện huyện xuống thư viện xã mỗi đợt từ 150 đến 300 bản và chỉ đạo các thư viện xã luân chuyển sách báo tài liệu cho các phòng đọc, tủ sách thôn, làng, luân chuyển sách nhằm tạo lên mối liên hệ mật thiết gắn bó giữa thư viện huyện với các thư viện xã, phòng đọc, tủ sách cơ sở làm cho vòng quay của bản sách tăng nhanh, nâng cao hiệu quả sử dụng và tiết kiệm nguồn kinh phí.

Những kết quả, thành tích về cách tổ chức thư viện và phong trào đọc của Lý Nhân những năm qua:

- Năm 1986 trong Hội nghị tổng kết thư viện toàn quốc được tổ chức tại Quảng Bá - Hà Nội, Thư viện Lý Nhân được báo cáo điển hình và được Bộ Văn hóa Thông tin tặng Bằng khen.

- Năm 1994 Thư viện Lý Nhân được báo cáo thành tích trong Hội nghị tổng kết thư viện toàn quốc tổ chức tại Thanh Hóa và được Bộ Văn hóa Thông tin tặng Bằng khen.

Năm 1996 trong Hội nghị tổng kết thư viện toàn quốc được tổ chức tại Đà Nẵng, Thư viện Lý Nhân được báo cáo điển hình và được Bộ Văn hóa Thông tin tặng Bằng khen.

Năm 1999 trong Hội nghị Tổng kết thư viện toàn quốc

tổ chức tại Thành phố Hồ Chí Minh, Lý Nhân được báo cáo điển hình và nhận Bằng khen của Bộ Văn hóa thông tin.

Tháng 8 năm 2000 thư viện Lý Nhân là huyện tiêu biểu về dự Đại hội thi đua toàn quốc của Ngành Văn hoá thông tin và được Bộ Văn hóa thông tin tặng Bằng khen

- Tổng kết công tác thư viện toàn quốc 2 năm 1999 - 2000 tổ chức Hà Nội, UBND huyện Lý Nhân được báo cáo thành tích về sự chỉ đạo của cấp ủy Đảng và chính quyền huyện trong công tác thư viện và được Bộ Văn hoá thông tin tặng Bằng khen.

- Năm 1998 - 2000 thư viện huyện Lý Nhân vinh dự được Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen về những thành tích đạt được góp phần xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ tổ quốc.

TỪ THỰC TIỄN HOẠT ĐỘNG CỦA THƯ VIỆN TRONG NHỮNG NĂM QUA RÚT RA ĐƯỢC MỘT SỐ BÀI HỌC KINH NGHIỆM SAU.

Trong 40 năm xây dựng và trưởng thành, thư viện Lý Nhân trải qua một thời gian phấn đấu trong từng giai đoạn lịch sử, các cơ chế kinh tế khác nhau, vừa làm vừa học, đúc rút kinh nghiệm, phát huy được thế mạnh, hạn chế những yếu kém trong việc tổ chức xây dựng mạng lưới thư viện cơ sở.

Qua thực tiễn của cả một quá trình hoạt động rút ra một số bài học sau:

1. Trước hết cấp ủy Đảng và chính quyền từ huyện đến cơ sở phải có nhận thức đầy đủ vai trò vị trí chức năng của thư viện trong sự nghiệp cách mạng của Đảng mà có

nhiều biện pháp để tổ chức thực hiện.

Ở Lý Nhân từ năm 1961 thư viện được thành lập. Những ngày đầu hoạt động của thư viện tuy gặp khó khăn, xong đã được Đảng, Chính quyền chăm lo tạo mọi điều kiện đầu tư cơ sở vật chất, kinh phí, cán bộ quản lý để thư viện hoạt động, sự đầu tư đó mỗi năm một tăng.

- Năm 1961 trụ sở thư viện 50m², 1.200 bản sách, 12 loại báo tạp chí 1 cán bộ phụ trách.

- Năm 1992 đầu tư 120 triệu đồng tu sửa 150 m² nhà, 12.000 bản sách, 30 loại báo tạp chí, 2 người phụ trách

- Năm 2001 trụ sở hoạt động 2 tầng gần 4.000 m², 15.000 bản sách, 35 loại báo tạp chí, 2 cán bộ phụ trách

2. Kiên trì xây dựng củng cố duy trì hoạt động của thư viện:

Hệ thống thư viện ở Lý Nhân được xây dựng đã trải qua nhiều thời kỳ thăng trầm, song vẫn được giữ vững và ngày càng phát triển đi lên. Là nhờ biết phát huy tác dụng của sách báo vào việc tổ chức hoạt động phục vụ kịp thời các nhiệm vụ chính trị của huyện, với phương châm hoạt động đa dạng về đề tài, phong phú về thể loại đã lôi cuốn được cán bộ nhân dân nhất là thanh thiếu nhi, học sinh đến với sách. Biết tổ chức và khai thác các cuộc thi để tăng thêm cộng tác viên và tuyên truyền viên - người bạn tuyên truyền sách tích cực của thư viện

3. Đảm bảo nguồn kinh phí cho thư viện hoạt động thường xuyên.

Ngoài nguồn kinh phí cho xây dựng cơ sở vật chất, để đảm bảo có kinh phí chi cho thư viện hoạt động cần sử dụng 2 nguồn:

- Nguồn thứ nhất là kinh phí Nhà nước cấp theo kế hoạch hàng năm.

- Nguồn thứ hai huy động sự đóng góp của các đoàn thể, nhân dân qua tham gia lao động gây quỹ. Kinh phí cấp hàng năm sử dụng mua sách báo, tổ chức các đợt hoạt động phục vụ chính trị, tổ chức các hội thi và trả phụ cấp cho người quản lý thư viện - tủ sách.

4. Xây dựng được nếp sống văn hoá đọc trong cán bộ nhân dân tạo thói quen và nhu cầu sử dụng sách báo vào sản xuất, công tác, học tập và sinh hoạt văn hoá.

Trong những năm qua thư viện Lý Nhân đã kiên trì xây dựng nếp sống văn hoá đọc. Thông qua hoạt động của hệ thống thư viện cộng đồng, tạo điều kiện thuận lợi cho bạn đọc đến mượn sách báo, phát động phong trào xây dựng tủ sách gia đình để các thành viên trong gia đình có sách báo đọc sau những giờ nhàn rỗi. Cách làm này sẽ dần dần hình thành thói quen và lâu dài tạo thành nếp sống văn hoá đọc.

5. Thực hiện xã hội hóa công tác thư viện với phương châm "Nhà nước và nhân dân cùng làm" tạo ra được nhiều nguồn kinh phí, nguồn sách. Góp 1 cuốn sách để được đọc nhiều cuốn sách không chỉ để xây dựng, mà trong cả quá trình hoạt động của thư viện, tủ sách, phòng đọc xã thôn, làng.

Qua những bài học thực tiễn hoạt động của thư viện rút ra một số kinh nghiệm sau:

A- Đối với thư viện phải thực sự phát huy được vai trò tác dụng của mình trong đời sống xã hội bằng các hoạt động: thư viện phải làm tốt trách nhiệm dùng sách báo để tuyên truyền đường lối chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước nhằm nâng cao trình độ chính trị văn hóa khoa

học kỹ thuật, bồi dưỡng tình cảm đạo đức thẩm mỹ cách mạng cho cán bộ nhân dân trong huyện. Thực hiện được trách nhiệm trên thư viện mới trở thành mối quan tâm của Đảng, chính quyền các cấp, sự ủng hộ của nhân dân tạo cho thư viện phát triển ngày càng bền vững.

B- Phòng văn thể là ngành chủ quản trực tiếp quản lý thư viện phải có nhận thức đúng vị trí, tác dụng của thư viện trong hoạt động văn hoá thông tin, trong công tác xây dựng đời sống văn hoá cơ sở, từ đó có hướng dẫn chỉ đạo xã xây dựng được mạng lưới thư viện trong huyện.

- Xây dựng kế hoạch và giúp đỡ các hoạt động của thư viện huyện như sau:

+ Cung cấp vốn tài liệu.

+ Bồi dưỡng kiến thức thư viện cho đội ngũ cán bộ thư viện xã hoặc người quản lý phòng đọc, tủ sách.

+ Hướng dẫn nghiệp vụ tổ chức thực hiện các hoạt động thư viện, phục vụ độc giả, tổ chức các cuộc thi, những buổi nói chuyện sách ở câu lạc bộ.

+ Duy trì mạng lưới thư viện cơ sở, vận động nhân dân đóng góp sách báo, ngày công để xây dựng cơ sở vật chất cho thư viện, tủ sách .

+ Thường xuyên tổ chức luân chuyển sách báo cho mạng lưới thư viện xã.

- Đối với thư viện xã:

Phòng văn thể chú trọng xây dựng thư viện ở những xã thuộc trung tâm của cụm kinh tế văn hóa, vận động thuyết phục cấp ủy Đảng, chính quyền tạo điều kiện hỗ trợ để xây dựng và tổ chức các hoạt động thư viện có hiệu quả.

- Đối với việc xây dựng tủ sách, phòng đọc xã, thôn,

làng là loại hình thư viện dễ thực hiện và gần gũi với dân, phòng văn thể cần tổ chức tốt loại hình này sẽ phát huy được tác dụng có vòng quay nhanh nhất. Cùng với việc xây dựng tủ sách thôn làng, phòng văn thể còn vận động các câu lạc bộ thành lập tủ sách để phục vụ cho các hội viên, đoàn viên.

3. Tranh thủ sự chỉ đạo hướng dẫn giúp đỡ của cấp trên mở rộng hoạt động trao đổi kinh nghiệm, học tập kinh nghiệm của các đơn vị bạn, các điển hình tiên tiến để bổ sung làm giàu thêm tri thức xây dựng sự nghiệp thư viện ở địa phương ngày càng có hiệu quả cao hơn.

Một số định hướng về công tác thư viện năm 2001 và những năm sau

1. Đối với thư viện huyện, phát triển hơn nữa nhất là về vốn tài liệu để có điều kiện phục vụ tại chỗ và luân chuyển, trong vài năm tới cần ứng dụng công nghệ thông tin để có thể biên soạn các thư mục chuyên đề, nhân bản tài liệu tán phát nhanh cho mạng lưới thư viện cơ sở.

2. Đối với mạng lưới cơ sở:

- Chú trọng xây dựng thư viện xã ở những nơi có đủ điều kiện

- Chú trọng đặc biệt đến xây dựng tủ sách, phong trào đọc sách của làng văn hoá theo định hướng xã hội hoá và có sự hỗ trợ của thư viện huyện.

- Kết hợp chặt chẽ hơn nữa hoạt động văn hóa và xây dựng tổ chức sử dụng sách báo tại các điểm bưu điện văn hóa xã.

- Kết hợp chặt chẽ với hoạt động của hệ thống thư viện trường học.